

STANDARD Č. 1		
CÍLE A ZPŮSOBY ČINNOSTI ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI VYŽADUJÍCÍ OKAMŽITOU POMOC		
zpracovala:	Mgr. Marie Kudrová, Martina Kunstová, DiS.	
schválil:	Bc. Barbora Bumbová ředitelka Na počátku, o.p.s.	podpis:
platnost:	1.6.2026	
revize + popis změny:		

Kritérium 1a:

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc má písemně definováno a zveřejněno poslání, cíle, cílovou skupinu a zásady své činnosti, a to formou srozumitelnou dětem, jejich rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte a dalším osobám příbuzným nebo dítěti blízkým.

Poslání:

Posláním ZDVOP Domov pro dětský život je poskytnout dětem, které se ocitly v akutní krizové a ohrožující situaci, okamžité bezpečí, ochranu a odbornou pomoc, a to s důrazem na důstojnost, individuální potřeby a nejlepší zájem dítěte. ZDVOP současně ve spolupráci s OSPOD a dalšími partnery intenzivně pracuje s rodinou a blízkými tak, aby se situace dítěte stabilizovala a bylo možné bezpečné obnovení rodinné péče, případně nalezení jiné dlouhodobě stabilní formy péče (přednostně v rodinném prostředí).

ZDVOP poskytuje dítěti bezpečné, stabilní a respektující prostředí po nezbytně nutnou dobu. Při práci s dítětem vychází z individuálních potřeb dítěte, jeho zkušeností, vztahových vazeb a z principů ochrany důstojnosti, participace a traumarespektujícího přístupu.

ZDVOP stojí na hodnotách organizace Na počátku: ochrana dítěte, úcta k důstojnosti, lidskost, profesionalita, spolupráce a naděje, že i těžký začátek může být krokem k bezpečnějšímu životu.

Cíle:

Cílem služby ZDVOP Domov pro dětský život, poskytované v rámci organizace Na počátku, je v souladu se zákonem o sociálně-právní ochraně dětí a prováděcí vyhláškou zajistit dětem, které se ocitly v akutním ohrožení, okamžitou ochranu, bezpečí a stabilizaci a současně vytvořit podmínky pro rychlé, koordinované a odborné řešení jejich situace v nejlepším zájmu dítěte.

ZDVOP zejména usiluje o to, aby:

- dítě mělo bezprostředně zajištěné bezpečné zázemí a péči odpovídající jeho věku a potřebám;
- došlo ke zklidnění a stabilizaci dítěte po krizové události, včetně zajištění potřebné zdravotní a psychologické podpory;
- byla odborně zmapovaná situace dítěte, vyhodnocena rizika a potřeby a ve spolupráci s OSPOD a dalšími partnery nastaven postup další ochrany;
- bylo pro dítě nalezeno bezpečné a dlouhodobě stabilní navazující řešení (včetně návazné péče), které minimalizuje další zátěž a nejistotu;
- byly podporovány vztahy a kontakty s rodiči, nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, osobami příbuznými či jinak blízkými
- byla vedena práce s rodiči či rodinou směrem ke změně podmínek, které vedly k ohrožení dítěte, v duchu podpory rodičovství a ochrany života dítěte, jak vyplývá z poslání Na počátku.

Cílová skupina:

Zařízení poskytuje nepřetržitě ochranu a pomoc:

- Dětem ve věku od 0–18 let.
- Dětem, které se ocitly bez péče přiměřené jejich věku, či bez jakékoliv péče.
- Dětem, u kterých je vážně ohrožen jejich život, příznivý vývoj.
- Dětem, které jsou tělesně či duševně týrané, zneužívané.
- Dětem, které se ocitly v prostředí, kdy jsou vážným způsobem ohrožena jejich základní práva.
- Cílovou skupinou ZDVOP jsou sekundárně tedy také rodiče dítěte umístěného v ZDVOP nebo jiné osoby odpovědné za jeho výchovu. Zařízení spolupracuje s rodinou dítěte, poskytuje jí pomoc a podporu s cílem návratu dítěte zpět do rodinného prostředí.

ZDVOP Domov pro dětský život přijímá děti pouze v případech, kdy je dítě v situaci ohrožení vyžadující okamžitou pomoc dle § 42 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Dítě nemusí být přijato zejména tehdy, pokud:

- **nejde o cílovou skupinu služby**, tj. dítě není v situaci bezprostředního ohrožení a jeho potřeby odpovídají jiné službě či typu zařízení (např. výchovné, terapeutické nebo zdravotnické službě),
- dítě má **takové projevy chování nebo je v takovém stavu**, že by přijetí do režimu ZDVOP nebylo bezpečné pro něj ani pro ostatní děti (např. **výrazné agresivní projevy, podezření na intoxikaci** alkoholem či jinými návykovými látkami),
- **zdravotní stav dítěte vyžaduje neodkladnou zdravotní péči nebo hospitalizaci**, kterou ZDVOP nemůže zajistit v rámci svého typu služby,
- **důvodem požadavku na přijetí není ohrožení dítěte**, ale primárně „náročná výchova či péče“ (např. **záškoláctví, opakované útěky z domova**, výchovné obtíže bez současného naplnění znaků ohrožení dle § 42).

V případě nepřijetí dítěte pracovníci ZDVOP vždy postupují ve spolupráci s OSPOD a podle okolností situace doporučí či zprostředkují vhodnější formu pomoci (zdravotnické zařízení, krizová péče, terapeutické služby, zařízení pro děti vyžadující režimová opatření apod.).

Zásady činnosti:

- Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. Přitom se přihlíží i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte.
- ZDVOP Domov pro dětský život poskytuje dětem v akutním ohrožení bezpečné, stabilní a přijímající zázemí a řídí se zásadou nejlepšího zájmu dítěte, ochranou jeho práv a důstojnosti a požadavky standardů kvality sociálně-právní ochrany.
- V každodenní péči vytváříme malé rodině laděné skupiny v bytovém uspořádání, aby dítě mohlo prožívat běžný režim domácnosti, soukromí a klid;
- pečující dospělý je dětem dostupný 24 hodin denně v nepřetržitém provozu služby.
- Přímou péči zajišťují stálí pracovníci, které dítě oslovuje „teto“, „strejdo“. Děti oslovují pracovníky jménem / dle dohody“
- Respektujeme práva dítěte, zejména právo na individuální přístup, soukromí, bezpečí a informovanost; dítě přiměřeně věku a možnostem zapojujeme do rozhodování o záležitostech, které se ho týkají, nasloucháme jeho přáním a srozumitelně mu vysvětlujeme, co se děje.
- Děti ubytováváme s ohledem na jejich potřeby (věk, pohlaví, prožitá zkušenost), sourozence zpravidla umísťujeme společně a podporujeme i kontakt se sourozenci, kteří společně umístění nejsou, je-li to bezpečné.
- Podporujeme kontinuitu běžného života dítěte (školka/škola, kroužky, zdravotní péče) a usilujeme o zachování navázaných vztahů a zdrojů, pokud to situace umožňuje.
- Spolupracujeme s OSPOD a dalšími odborníky multidisciplinárně a vycházíme z individuálního plánu ochrany dítěte a stanoveného postupu práce tak, aby pobyt v ZDVOP byl účelný, časově přiměřený a směřoval k bezpečnému navazujícímu řešení.
- Práce s dítětem a jeho biologickou rodinou vychází zpravidla z individuálního plánu ochrany dítěte (dále jen IPOD), který zpracovává příslušný orgán sociálně právní ochrany dítěte.

Poslání, cíle, cílová skupina a zásady činnosti jsou zveřejněny na webu ZDVOP. Dětem jsou poskytovány také ve zjednodušené a obrázkové podobě. ZDVOP pravidelně ověřuje aktuálnost zveřejněných informací.

Dílčí vymezení činnosti:

ZDVOP Domov pro dětský život poskytuje dětem v situaci vyžadující okamžitou pomoc **ochranu, krizovou péči a přímé zaopatření** v nepřetržitém provozu. V rámci pobytu dítěte ZDVOP zejména:

- **Zajišťuje plné přímé zaopatření dítěte**, tj. ubytování v bezpečném a přiměřeně vybaveném prostředí, stravování, ošacení a základní materiální zajištění, podporu při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu a **pomoc při osobní hygieně** dle věku a potřeb dítěte. Provozní zajištění stravy a praní prádla je realizováno způsobem odpovídajícím možnostem zařízení (interně/externě – doplní se dle nastavení); vybavení prostor a základní vybavení dítěte zajišťuje zařízení.
- **Poskytuje výchovnou péči, aktivizační a rozvojové činnosti**, které podporují stabilizaci dítěte, jeho psychosociální vývoj a posilování dovedností odpovídajících věku (např. pracovní a tvořivé činnosti, nácvik a upevňování motorických, psychických a sociálních dovedností, podpora samostatnosti a bezpečných návyků).
- **Zajišťuje dostupnost zdravotní péče**, zejména navázání nebo zachování primární zdravotní péče a zprostředkování potřebných odborných vyšetření. ZDVOP usiluje o kontinuitu péče (preferuje zachování registrujícího lékaře dítěte, je-li to v jeho zájmu a organizačně možné); v případě potřeby zajišťuje návaznost na místně dostupné zdravotnické služby a při indikaci předává dítě k hospitalizaci.
- **Podporuje vzdělávání a běžné fungování dítěte**, zejména pomoc při přípravě na školní vyučování, spolupráci se školou/školou a dle možností zachování školního prostředí dítěte; pokud to není možné nebo vhodné, zajišťuje zařazení dítěte do dostupného vzdělávacího zařízení. Doprovod dítěte do školy/školky je zajišťován dle věku, vyspělosti a rizikové situace dítěte.
- **Vytváří podmínky pro zájmové a volnočasové aktivity** s ohledem na stabilizaci dítěte, jeho potřeby a zájmy (pobyt venku, sportovní a kulturní aktivity, tvořivé činnosti; aj. činnosti dle možností zařízení).
- **Poskytuje sociálně-právní podporu, poradenství a krizovou intervenci** dítěti a podle okolností i rodičům či blízkým osobám dítěte, včetně pomoci při uplatňování práv a oprávněných zájmů dítěte a při obstarávání osobních záležitostí. Dítě je s ohledem na věk a rozumovou vyspělost informováno o průběhu řešení své situace a o osobách, na které se může obrátit.
- **Spolupracuje s OSPOD a dalšími subjekty** (školy, zdravotníci, psychologické a terapeutické služby aj.) multidisciplinárně a podílí se na nastavení a naplňování postupu práce s dítětem. ZDVOP zpracovává plán poskytování sociálně-právní ochrany dítěti v zařízení v souladu s

vnitřními pravidly a v návaznosti na individuální plán ochrany dítěte (IPOD), pokud je relevantní, a průběžně jej vyhodnocuje a aktualizuje.

Kritérium 1b:

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc má písemně zpracovány pracovní postupy a metodiky zaručující dítěti pomoc a ochranu s cílem stabilizovat jeho situaci a navrátit jej do rodinného prostředí. Pracovní postupy a metodiky obsahují zejména způsoby práce s ohroženým dítětem a jeho rodinou, postup při vedení rozhovoru s dítětem a pro vyhodnocování potřeb dítěte.

Metodiky jsou koncipovány trauma-respektujícím způsobem. ZDVOP vychází z předpokladu, že dítě může přicházet v akutním stresu, zmatku nebo po zkušenosti ohrožení. Proto v každé fázi pobytu klade důraz na bezpečí, předvídatelnost a respekt. Dítěti srozumitelně vysvětluje, co se děje a co bude následovat, přizpůsobuje komunikaci jeho věku a individuálním potřebám a dbá na to, aby dítě nebylo zbytečně zatěžováno opakovaným vyprávěním citlivých událostí více osobám. Postupy zároveň stanovují, že přímá práce musí být v souladu a kontinuitě s individuálním plánem ochrany dítěte (IPOD) a s plánem poskytování sociálně-právní ochrany dítěte v ZDVOP.

Za koordinaci práce s dítětem a rodinou, včetně návaznosti na plán a komunikace s OSPOD, odpovídá klíčový pracovník dítěte / sociální pracovník.

Trauma-respektující rozhovor s dítětem:

1) Zahájení rozhovoru

Rozhovor zahajuje zaměstnanec způsobem, který dítěti poskytuje orientaci, klid a předvídatelnost. Nejprve se představí, vysvětlí svou roli a jednoduchými slovy popíše, proč spolu budou mluvit. Dítěti sdělí, jak dlouho přibližně setkání potrvá a že si může kdykoli říct o pauzu nebo rozhovor ukončit. V úvodu je vždy jasně a srozumitelně vysvětlena hranice důvěrnosti – tedy že některé informace je nutné sdílet s dalšími dospělými pouze tehdy, když je to potřeba pro ochranu dítěte, a že dítě bude vždy informováno o tom, co a komu bude předáno.

Dítěti jsou nabídnuty jednoduché volby, které posilují jeho pocit kontroly (kde chce sedět, zda chce pít, jestli chce při povídání kreslit nebo si jen hrát). Zaměstnanec aktivně sleduje, zda je dítě ve stavu, kdy rozhovor zvládne – pokud je dítě přetížené, vyčerpané, hladové nebo v silném stresu, rozhovor se zkracuje na podpůrný kontakt zaměřený na zklidnění a orientaci a k dalšímu rozhovoru se vrací později.

2) Volba osoby, která rozhovor vede

Rozhovor vede pracovník, který má pro tuto činnost kompetence a je pro dítě přijatelný. Pokud to situace umožňuje, dítěti je nabídnuta volba, s kým chce mluvit (např. se sociální pracovnící, psychologem nebo klíčovým pracovníkem v přímé péči). V případě, že dítě má obtíže v komunikaci, specifické potřeby, odlišný jazyk nebo jiné znevýhodnění, zajišťuje zařízení takovou podporu, aby dítě mohlo komunikovat bezpečně a srozumitelně (např. komunikační pomůcky, piktogramy, tlumočení). Vždy je preferováno, aby se na získávání citlivých informací podílelo co nejméně osob, a dítě

nemuselo opakovaně sdělovat stejné věci více pracovníkům; klíčový pracovník koordinuje, kdo se dítěte na co ptá.

3) Příprava prostoru a podmínek rozhovoru

Rozhovor probíhá v prostředí, které je klidné, bezpečné a zajišťuje soukromí. Zaměstnanec předem ověří, zda nejsou přítomny rušivé vlivy (přerušování, hluk, časté vstupy dalších osob). Dítěti je umožněno zvolit si místo, které mu vyhovuje, a je mu nabídnuta možnost mít u sebe uklidňující předmět (plyšák, deka, hračka). Součástí přípravy je také nachystání jednoduchých podpurných pomůcek podle věku dítěte – papír a pastelky, figurky, obrázkové karty emocí/potřeb, škálovací pomůcky (semafor, teploměr stresu) nebo obrázková knížka. V případě potřeby se rozhovor může odehrát i „vedlejší činností“ – například při krátké procházce, při skládání stavebnice nebo při kreslení, pokud to dítěti pomáhá být v kontaktu a necítit se „vyslechově“.

4) Způsob komunikace

Zaměstnanec komunikuje klidně, pomalu a srozumitelně, používá krátké věty a ověřuje porozumění. Otevřené otázky klade přiměřeně věku dítěte a vyhýbá se naváděcím otázkám. Nepracuje s tlakem na detailní popis událostí; cílem není dítě „vytěžit“, ale porozumět jeho potřebám, obavám, zdrojům podpory a bezpečnostním rizikům. V průběhu rozhovoru zaměstnanec reflektuje emoce dítěte a normalizuje stresové reakce, pokud je to vhodné („tohle se může stát, když je člověk ve velkém stresu“). Dává dítěti jasné signály, že má právo mlčet a že i krátká odpověď je v pořádku. V případě, že dítě reaguje úzkostí, ztuhnutím, pláčem, vztekem nebo odpojením, zaměstnanec upřednostní stabilizaci (zklidnění, uzemnění, pauzu) a teprve poté pokračuje nebo rozhovor ukončí.

5) Vedení rozhovoru – struktura a obsah

Rozhovor je veden tak, aby začínal v „tady a teď“ a postupně (podle stavu dítěte) směřoval k mapování potřeb. Zaměstnanec nejprve zjišťuje, jak se dítě cítí, co právě potřebuje a co mu pomáhá se uklidnit. Následně dítěti dává prostor říct, co ví o své situaci a proč je v zařízení, případně co by chtělo vysvětlit. Dále se rozhovor zaměřuje na bezpečí (čeho se dítě bojí, co nechce, co potřebuje, aby se cítilo v bezpečí), na vztahy a opory (kdo je pro něj důležitý, s kým chce být v kontaktu, kdo mu pomáhá) a na přání a potřeby pro nejbližší období (co je pro dítě teď nejdůležitější, co by mu pomohlo v příštích dnech). Rozhovor je vždy ukončen shrnutím, které dítěti vrací pocit srozumitelnosti: zaměstnanec stručně zopakuje, čemu porozuměl, a řekne dítěti konkrétní další krok („dnes zařídím..., zítra se znovu uvidíme...“).

Součástí metodiky je i pravidlo, že rozhovor nemusí probíhat pouze v přímé formě otázka–odpověď. Pokud je to pro dítě přirozenější a bezpečnější, je rozhovor veden prostřednictvím kresby, hry, figurek, karet, škálování nebo společného povídání nad obrázkovou knížkou. U menších dětí může rozhovor probíhat formou krátké hry nebo při kreslení (např. zvířátek), u starších dětí je možné využít škálování, mapy vztahů a podpurných zdrojů nebo karty emocí. Forma je vždy volena individuálně podle věku, vývojové úrovně a aktuálních potřeb dítěte.

6) Záznam a předání informací (aby dítě nemuselo opakovat)

Zaměstnanec pořizuje záznam z rozhovoru stručně, věcně a pouze v rozsahu, který je potřebný pro ochranu dítěte a pro nastavení další pomoci. Do záznamu se zapisují zejména zjištěné **potřeby dítěte, jeho obavy, zdroje podpory, bezpečnostní rizika a domluvené další kroky**. Citlivé informace jsou zaznamenávány tak, aby nedocházelo k jejich zbytečnému šíření a aby dítě nebylo opakovaně vystavováno dotazování více osobami; klíčový pracovník zajišťuje koordinaci sdílení informací v týmu a směrem k OSPOD v souladu s pravidly mlčenlivosti a povinností chránit dítě.

Vyhodnocování potřeb dítěte a návaznost na plánování:

ZDVOP průběžně vyhodnocuje potřeby dítěte po celou dobu jeho pobytu v zařízení tak, aby poskytovaná pomoc byla bezpečná, přiměřená a vedla ke stabilizaci situace dítěte a – je-li to možné a v jeho nejlepším zájmu – k návratu dítěte do rodinného prostředí. Vyhodnocování potřeb je vedeno trauma-respektujícím způsobem: *zařízení vychází z toho, že dítě může být v akutním stresu, nejistotě nebo po zkušenosti ohrožení, a proto postupuje tak, aby dítě nebylo zbytečně přetěžováno, nebylo opakovaně dotazováno více osobami na stejné citlivé skutečnosti a aby byly posilovány prvky bezpečí, předvídatelnosti a přiměřené kontroly dítěte nad situací.*

Vyhodnocování potřeb vychází z kombinace zdrojů: z rozhovorů s dítětem vedených přiměřeně jeho věku a aktuálnímu stavu, z pozorování dítěte v běžných situacích (adaptace, režim, vztahy, prožívání), z informací od rodičů nebo dalších pečujících osob a z podkladů a sdělení spolupracujících subjektů.

Vyhodnocování potřeb dítěte probíhá vstupně po přijetí dítěte, dále průběžně během pobytu, vždy při významné změně situace dítěte nebo rodiny a před ukončením pobytu.

Závěry vyhodnocení potřeb zařízení zaznamenává do dokumentace a promítá je do konkrétních kroků v plánu poskytování sociálně-právní ochrany dítěte v ZDVOP, který je průběžně aktualizován podle vývoje situace dítěte a rodiny. Plán poskytování sociálně-právní ochrany se zpracovává ve spolupráci zařízení s rodiči dítěte a s OSPOD a je veden tak, aby byl v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte (IPOD). Pokud v počátku pobytu není IPOD k dispozici v potřebném rozsahu, zařízení si jej vyžádá a dočasně pracuje s vlastní vstupní analýzou potřeb a rizik dítěte; po obdržení IPOD zařízení sladí plánované kroky s jeho obsahem tak, aby byl postup koordinovaný a transparentní.

Spolupráce s rodinou:

Zařízení s rodiči komunikuje srozumitelně a nehodnotícím způsobem, mapuje možnosti a zdroje rodiny, podporuje rodiče v převzetí odpovědnosti a ve spolupráci na krocích, které jsou v zájmu dítěte. Postupy upravují způsob kontaktu s rodiči, pravidla a organizaci kontaktu dítěte s rodinou a dalšími blízkými osobami a poskytování odborné podpory rodině (např. poradenství, krizová podpora, nácvik rodičovských kompetencí, spolupráce při zajištění odborné péče). Zařízení podporuje co nejširší bezpečný kontakt dítěte s rodinou a dalšími pro dítě významnými osobami, je-li to v zájmu dítěte a je-li kontakt bezpečný; pro tento kontakt má stanovena jasná pravidla a rodiče i děti jsou s nimi prokazatelně seznámeni.

Pracovní postupy pamatují i na situace, kdy se očekávání dítěte, rodičů a OSPOD ohledně cíle pobytu nebo dalších kroků výrazně liší, případně když návrat dítěte do rodiny aktuálně není možný. V takových případech zařízení postupuje koordinovaně ve spolupráci s OSPOD, poskytuje dítěti i

rodičům srozumitelnou podporu a podílí se na přípravě bezpečného a stabilního řešení tak, aby další postup byl pro dítě co nejpředvídatelnější a minimalizoval jeho stres a nejistotu.

Spolupráce s navazujícími službami a institucemi:

ZDVOP zároveň vymezuje spolupráci s navazujícími službami a institucemi tak, aby byla zajištěna kontinuita péče o dítě a koordinace kroků v zájmu dítěte. Klíčová je zejména spolupráce s OSPOD, včetně pravidel předávání informací, společného plánování, účasti na případových konferencích a dalších jednáních. Zařízení dále zajišťuje návaznost na školu/školku, pediatra, odborná zdravotnická a psychologická pracoviště a další služby podle potřeb dítěte a rodiny tak, aby pomoc byla provázaná, včasná a směřovala k stabilizaci situace a bezpečnému návratu dítěte do rodiny nebo k jinému dlouhodobému řešení.

Nástroje:

Související vnitřní dokumenty a formuláře zařízení:

- Propagační materiál Domova pro dětský život
- letáky
- Základní informace k pobytu dítěte ve ZDVOP

Webové stránky: - www.napocatku.cz

Související legislativa:

- Etický kodex sociálního pracovníka
- Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona sociálně-právní ochrany, v platném znění
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění
- Metodické doporučení MPSV č. 9/2009 k sociální práci s ohroženou rodinou

Další použitý materiál:

- Slabikář dětských práv
- Úmluva o právech dítěte dětskou formou

Další pracovní postupy:

- Standard č. 2 Ochrana práv a oprávněných zájmů
- Standard č. 4 Informovanost o výkonu sociálně-právní ochrany
- Standard č. 9 Přijímání dětí do zařízení
- Standard č. 10 Plán SPOD umístěného v ZDVOP
- Standard č. 11 Předávání informací
- Standard č. 12 Ukončení péče v ZDVOP
- Standard č. 13 Dokumentace o výkonu sociálně-právní ochrany
- Standard č. 14 Vyřizování a podávání stížností
- Standard č. 15 Rizikové, havarijní a nouzové situace